

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE**

ORDIN COMUN

„_____” _____ 2019

mun. Chișinău

nr. ____/____

Cu privire la implementarea Legii nr.122/2018 privind avertizorii de integritate

În scopul executării acțiunii 15 din Prioritatea III.2 ”*Eficiența justiției și a autorităților anticorupție*” și acțiunii 5 Prioritatea VI.I ”*Prevenirea corupției pentru asigurarea respectării drepturilor omului*” din Planul național de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pe anii 2017-2020 și Legii nr.122/2018 privind avertizorii de integritate,

ORDONĂM:

1. Se aprobă Metodologia cu privire la procedura de asigurare a respectării drepturilor avertizorilor de integritate, conform anexei.
2. Centrul Național Anticorupție și Avocatul Poporului vor asigura executarea întocmai a prevederilor Metodologiei.
3. Controlul instituțional asupra executării prevederilor Metodologiei se pune în sarcina conducătorilor autorităților semnatare.
4. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare de la data publicării acestuia.

Bogdan ZUMBREANU
Director al
Centrului Național Anticorupție

Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

CUPRINS

I. DISPOZIȚII GENERALE	3
<i>I.1. Domeniul de aplicare .....</i>	3
<i>I.2. Subiecții procedurilor de dezvăluire a practicilor ilegale .....</i>	4
II. CATEGORIILE DEZVĂLUIRILOR PRACTICILOR ILEGALE	7
<i>II.1. Dezvăluirea internă .....</i>	8
<i>II.2. Dezvăluirea externă și dezvăluirea publică a practicilor ilegale .....</i>	8
III. ATRIBUȚIILE CNA LA ÎNREGISTRAREA ȘI EXAMINAREA DEZVĂLUIRILOR EXTERNE A PRACTICILOR ILEGALE	9
<i>III.1. Informarea și recepționarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale .....</i>	9
<i>III.2. Completarea formularului și înregistrarea dezvăluirii .....</i>	11
<i>III.3. Verificarea statutului de angajat a persoanei și acordarea statutului de avertizor de integritate .....</i>	12
<i>III.4. Examinarea dezvăluirii externe și informarea persoanei privind rezultatele examinării .....</i>	13
IV. PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE	14
<i>IV.1. Solicitarea protecției: subiecți și condiții .....</i>	14
<i>IV.2. Garanțiile de protecție .....</i>	15
<i>IV.3. Autoritățile de protecție a avertizorilor .....</i>	16
<i>IV.3.1. Angajatorul .....</i>	16
<i>IV.3.2. Avocatul Poporului .....</i>	16
<i>IV.4. Procedura de soluționare a cererii de acordare a protecției de către Avocatul Poporului .....</i>	17
V. CONTESTAREA PROCEDURILOR ȘI RĂSPUNDEREA	19
<i>V.1. Contestarea: subiecți și condiții .....</i>	19
<i>V.2. Răspunderea .....</i>	19

METODOLOGIE

CU PRIVIRE LA PROCEDURA DE ASIGURARE A RESPECTĂRII DREPTURILOR AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE

Prezenta Metodologie este elaborată în scopul executării acțiunii 15 din Prioritatea III.2 ”Eficiența justiției și a autorităților anticorupție” și acțiunii 5 Prioritatea VI.I ”Prevenirea corupției pentru asigurarea respectării drepturilor omului” din Planul național de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pe anii 2017-2020.

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Metodologia creează cadrul metodologic necesar pentru consolidarea garanțiilor unei protecții eficiente a avertizorilor de integritate împotriva răzbunărilor, precum și prevenirea încălcărilor legii prin reglementarea detaliată a canalelor și procesului de comunicare eficientă a dezvoltărilor practicilor ilegale, garantarea și respectarea drepturilor fundamentale ale avertizorilor: libertății de exprimare și de informare, a dreptului la protecția datelor cu caracter personal, a libertății de a desfășura o activitate comercială, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, a dreptului la o cale de atac eficientă și a dreptului la apărare și încurajarea acestora să semnaleze suspiciunile lor privind practicile ilegale din cadrul entităților publice sau private.

2. Prevederile Metodologiei și procedurile stabilite de aceasta iau în considerare și conectează normele cadrului normativ conex, precum și procedurile interne ale CNA și OAP, la domeniul examinării dezvoltărilor practicilor ilegale.

3. Documentul este adresat subdiviziunilor CNA și OAP responsabile de recepționarea, înregistrarea, examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale, adoptarea deciziilor privind atribuirea statutului de avertizor de integritate și aplicarea măsurilor (garanțiilor) de protecție statuate de Legea 122/2018, precum și a celor care derivă din alte acte normative aplicabile domeniului. Metodologia poate fi preluată și aplicată de către alte entități (angajatori) de competența cărora ține examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale, atribuirea statutului de avertizor de integritate și asigurarea protecției avertizorilor de integritate.

4. Metodologia reglementează noțiunile și domeniul de aplicare, categoriile de subiecți, drepturile și obligațiile acestora, etapele depunerii și înregistrării dezvoltărilor practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvoltări, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile (garanțiile) de protecție în privința lor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvoltări și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

1.1. Domeniul de aplicare

5. Dezvăluirea practicilor ilegale, recepționarea, înregistrarea și examinarea acestora, acordarea statutului de avertizor de integritate și protecția lui sunt aplicabile în:

- a) sectorul public;
- b) sectorul privat.

6. În înțelesul prezentei Metodologii **sectorul public** se referă la orice autoritate publică, autoritate centrală, autoritate publică centrală de specialitate, autoritate publică locală, precum și structură organizațională de pe lângă sau din sfera de competență a acestora; orice autoritate, instituție, organ, organizație, oficiu sau agenție de stat, autonomă, independentă, de autoadministrare și/sau de reglementare, Curte Constituțională, instanță de judecată, procuratură;

întreprindere de stat sau municipală, societate pe acțiuni în care statul deține pachetul majoritar de acțiuni.

7. **Sectorul privat** este reprezentat de orice organizație comercială sau necomercială care nu intră în categoria entităților atribuite la sectorul public.

8. Dezvăluirile practicilor ilegale urmează să se refere la:

a) **manifestările de corupție** după cum sunt definite și enumerate în Legea integrității nr.82/2017 care atribuie la categoria manifestărilor de corupție toate actele de corupție și cele conexe lor, precum și faptele coruptibile, specificate la art. 44-46 din capitolul VI ale Legii;

b) **încălțările de mediu**, care pot fi identificate prin prisma prevederilor Legii privind protecția mediului înconjurător, nr.1515/1998 și alte acte normative conexe, precum și ale capitolului IX al Codului contravențional și Capitolul IX al Codului penal care detaliază categoriile de încălțări care întrunesc elementele unei contravenții și, respectiv, infracțiuni;

c) **încălțările drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei**. Categoria respectivă se referă la toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și actele normative de referință aplicabile oricărui domeniu a vieții sociale care prevăd ocrotirea drepturilor și libertăților fundamentale. Prevederile *Capitolului VI "Contravenții ce atentează a drepturile politice, de muncă și la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice"* din Codul contravențional, precum și Capitolului III Partea specială din Codul penal pot fi aplicate corespunzător, pentru a identifica prezența elementelor contravenției sau infracțiunii;

d) **încălțările ce țin de securitatea națională**. Lista acțiunilor care constituie amenințare la securitatea națională este prevăzută la art. 4 din Legea securității statului, nr. 618 din 31.10.1995. Codul penal în Partea specială la capitolul XVII stabilește lista încălțărilor din domeniul securității naționale care pot atrage răspunderea penală;

e) **alte încălțări**, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază **interesul public**. Ca punct de reper pentru calificarea încălțării ca aducătoare de prejudicii interesului public se va lua în considerare definiția acestuia oferită de Legea 82/2017 și anume: *interes general de dezvoltare a bunăstării societății în ansamblu și de realizare a intereselor private legitime, garantat prin funcționarea entităților publice și private, precum și prin exercitarea atribuțiilor de serviciu ale agenților entităților date în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod eficient și econom din punct de vedere al utilizării resurselor*. Dezvăluirile practicilor ilegale, sunt importante pentru domeniile: achiziții publice; servicii financiare, prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului; siguranța produselor; securitatea transporturilor; securitatea nucleară; siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animală; sănătatea publică; protecția consumatorului; protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și securitatea rețelelor și a sistemelor informatice.

9. În procesul de examinare a dezvăluirilor practicilor ilegale se va lua în considerare că nu orice practică ilegală poate fi încadrată sau conține semnele unei contravenții sau infracțiuni, definite și sancționate expres prin lege. Încălțările dezvăluite pot fi sancționate civil, administrativ (disciplinar) și pot reprezenta un act sau omisiune care, din punct de vedere formal nu par a fi ilegale, dar prin esența și substanța lor afectează obiectul, scopul, spiritul legii. Totodată, încălțările dezvăluite pot să fie doar potențiale, adică nu s-au materializat/concretizat, dar sunt susceptibile a fi săvârșite. Toate aceste elemente sunt luate în calcul în procesul de examinare a dezvăluirilor practicilor ilegale.

1.2. Subiecții procedurilor de dezvăluire a practicilor ilegale

10. Articolul 5 din Legea 122/2018 stabilește 5 categorii de subiecți, parte a procedurilor de dezvăluire a practicilor ilegale, după cum urmează:

a) angajații;

- b) avertizorii de integritate;
- c) angajatorii;
- d) autoritățile de examinare a dezvoltărilor practicilor ilegale;
- e) autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate.

11. Angajații sunt subiecții centrali ai procesului de dezvoltare a practicilor ilegale. Pentru a verifica statutul de angajat a persoanei se vor aplica prevederile art. 3 al Legii 122/2018, potrivit cărora sunt considerați angajați persoanele fizice care:

a) are sau a avut în ultimele 12 luni **calitate de salariat în sensul legislației muncii** în raport cu un angajator. Potrivit Codului muncii, nr. 154/2003 *salariat se consideră persoană fizică (bărbat sau femeie) care prestează o muncă conform unei anumite specialități, calificări sau într-o anumită funcție, în schimbul unui salariu, în baza contractului individual de muncă*. Statutul de angajat se aplică și persoanelor care au un contract individual de muncă pe o perioadă determinată sau cu normă de muncă redusă. Respectiv, pentru a fi calificată ca angajat, persoana care face dezvoltarea trebuie să demonstreze existența unui contract individual de muncă cu angajatorul în privința căruia a fost depusă dezvoltarea. Condiția existenței unui contract de muncă este una obligatorie și trebuie verificată riguros de autoritățile de examinare. Procesul de verificare, însă, nu trebuie să afecteze condiția confidențialității identității angajatului de la articolul 8 al Legii 122/2018, angajat care a solicitat expres păstrarea acesteia.

b) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de **stagiar sau voluntar** în raport cu un angajator. Codul educației nr.152/2014 prevede la art. 67 că *stagiile de practică se organizează de instituțiile de învățământ superior și se realizează în cadrul instituțiilor, organizațiilor, companiilor, societăților și al altor structuri în baza contractului încheiat de instituția de învățământ superior și/sau studenți cu structurile ofertante de locuri de practică*. Calitatea de stagiar o au și persoanele care aspiră să accedă într-un șir de profesii: avocat, notar, executor etc., condiția stagerii fiind impusă expres de legile din domeniu. Calitatea de **stagiar** de fiecare dată trebuie verificată și confirmată prin contractul de stagiare. Legea voluntariatului, nr. 121/2010, prevede că **voluntar este orice cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin sau apatrid care în sprijinul solidarității civice se implică în activități de voluntariat organizate de persoane juridice de drept public sau de drept privat fără scop lucrativ**. Contractul de voluntariat este o convenție cu titlu gratuit, încheiată între o persoană fizică, denumită voluntar, și o persoană juridică, denumită instituție gazdă, în temeiul căreia prima se obligă față de a doua să presteze o activitate într-un domeniu de utilitate publică fără a obține vreo recompensă financiară sau materială. Art. 4 din Legea 121/2010 stabilește expres că instituția gazdă (angajatorul) este obligat să încheie un contract de voluntariat cu voluntarul *dacă acesta este implicat în activitatea de voluntariat mai mult de 20 de ore lunar*. Respectiv, ca și în cazul salariaților, calitatea de stagiar sau voluntar trebuie să fie confirmată prin informații/dovezi documentare: contract de stagiare sau contract de voluntariat.

c) are sau a avut în ultimele 12 luni **raporturi juridice contractuale, civile** cu un angajator. Categoria respectivă reprezintă o listă mai largă a persoanelor care pot fi calificate ca angajați care, deși nu sunt salariați în sensul Codului muncii, pot juca un rol esențial în dezvoltarea practicilor ilegale. O atenție specială se va acorda contractelor de achiziții, de prestare a serviciilor etc. Condiția principală, la fel ca în cazul altor categorii de angajați prevăzuți de Legea 122/2018 este de a demonstra existența unor contracte care atestă raporturile juridice cu angajatorul.

12. În cazul persoanelor numite în consilii științifice și consultative, în comisii de specialitate și în alte organe colegiale organizate în structura autorităților/instituțiilor publice sau pe lângă acestea, calitatea de angajat trebuie confirmată/verificată prin existența actelor emise de autoritatea/instituția publică și consacrarea statutului de membru a consiliului/comisiei/organului colegial a persoanei care a făcut dezvoltarea.

13. Persoanele care dezvoltă practicile ilegale urmează să fi avut calitatea de angajat în ultimele 12 luni în timpul și pînă la dezvoltare. Chiar dacă persoana s-a eliberat sau a întrerupt/încheiat raporturile contractuale civile din cadrul autorității/instituției/organizației

(angajatorului) în privința căreia face dezvăluirea, ea își păstrează statutul de angajat, cu condiția să nu fi expirat termenul de 12 luni din data când deținea acest statut. Dacă persoana care face dezvăluirea nu are statutul de angajat mai mult de 12 luni, acesteia nu-i va fi atribuită calitatea de avertizor de integritate, iar dezvăluirea practicii ilegale se va examina în baza regulilor generale (petiție, denunț a unei infracțiuni etc.).

14. Angajații sînt în drept:

- a) să depună dezvăluiri ale practicilor ilegale;
- b) să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate
- c) să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de lege.

15. Recunoașterea în calitate de avertizor de integritate are loc prin înregistrarea dezvăluirii în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale, prevăzut la Anexa nr. 3 a Legii 122/2018, după verificarea respectării condițiilor statuate de lege și detaliate în Capitolul III al prezentei Metodologii.

16. O cerință expresă a Legii 122/2018 prevăzută de art. 6 este **buna-credință** a angajatorului (standard de conduită, exprimat prin corectitudine, onestitate și responsabilitate), iar dezvăluirea practicii ilegale de către un angajat se prezumă a fi veridică pînă la proba contrară. Angajatul se consideră de bună-credință, dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau dacă angajatul are convingerea rezonabilă că este veridică și amenință sau prejudiciază interesul public.

17. Condiția de **confidențialitate** prevăzută de art. 8 al Legii 122/2018 stabilește că identitatea angajatorului care dezvăluie practici ilegale nu se divulgă și nu se comunică persoanelor bănuite de asemenea practici, dacă angajatul însuși nu dezvăluie sau nu comunică identitatea sa.

18. Derogarea de la condiția de confidențialitate prevede că datele cu caracter personal pot fi divulgate doar în cazul urmăririi penale pornite în baza dezvăluirii de interes public. În acest caz, avertizorul de integritate este audiat *în calitate de martor în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova sau, după caz, ale Codului contravențional al Republicii Moldova* și poate beneficia de protecție în conformitate cu Legea nr. 105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

19. La momentul efectuării dezvăluirii, angajatul este obligat să se identifice: nume, prenume, locul de muncă, date de contact, iar în cazul adresării în scris a avertizării de integritate – și semnătura.

20. Dacă persoana care face dezvăluirea refuză să ofere informații despre identitatea sa:

- a) dezvăluirea nu va fi înregistrată în Registrul dezvăluirilor și nu va putea fi atribuită, după examinarea ulterioară, la categoria avertizărilor de integritate;
- b) angajatul nu va putea obține statutul de avertizor de integritate;
- c) angajatul nu va putea beneficia de garanțiile de protecție stabilite la art. 14 al Legii 122/2018.

21. **Angajator** este orice entitate publică sau privată care:

- a) a intrat în raporturi juridice de muncă cu un angajat;
- b) a intrat în raporturi juridice contractuale, civile cu un angajat.

22. În cazul judecătorilor și procurorilor, se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.

23. Angajatorii urmează să asigure:

- a) crearea canalelor de comunicare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale;

- b) examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale;
- c) acordarea statutului de avertizor de integritate;
- d) asigurarea protecției avertizorilor de integritate.

24. O obligație de bază a angajatorilor este de a informa angajații privitor la dreptul de a face dezvăluiri, condițiile, etapele, procedurile și măsurile aplicabile pentru protecția avertizorilor de integritate.

25. Pentru a asigura examinarea promptă și eficientă a dezvăluirilor, precum și pentru garantarea drepturilor angajaților, în cadrul fiecărei entități (angajator) se desemnează o subdiviziune/persoană responsabilă de înregistrarea dezvăluirilor practicilor ilegale.

26. Subdiviziunea (persoana) responsabilă de recepționarea dezvăluirilor practicilor ilegale și întreprinderea ulterioarelor acțiuni de examinare și soluționare a lor, de regulă, este *serviciul resurse umane (și probleme speciale, în cazul unor instituții)* al angajatorului. În cazul în care structura organizațională a entității nu include o asemenea subdiviziune, conducătorul entității desemnează o persoană responsabilă pentru recepționarea, înregistrarea și examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale fie asigură personal recepționarea, înregistrarea și examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale.

27. În cazul angajatorilor care dispun de subdiviziuni de securitate internă (MAI, SIS, CNA, Serviciul Vamal etc.) competențele de înregistrare, examinare și soluționare a avertizărilor de integritate sunt puse în sarcina acestor subdiviziuni.

28. Dezvăluirile privind practicile ilegale în cadrul instanțelor judecătorești și organele procuraturii se examinează de către Inspekția judiciară și, respectiv, Inspekția procurorilor.

29. Pentru entitățile din sectorul privat, obligația de a stabili canale interne este proporțională cu dimensiunea lor și cu nivelul de risc pe care activitățile acestora îl prezintă pentru interesul public. Regula generală este că instituirea canalelor interne este obligatorie pentru entitățile mari și mijlocii, indiferent de natura activităților lor. Angajații din cadrul entităților mici au opțiunea de a face dezvăluiri externe și dezvăluiri publice, precum și au dreptul să beneficieze de garanțiile (măsurile de protecție) stabilite de art. 14 al Legii 122/2018.

30. Angajatorii răspund disciplinar sau contravențional pentru neluarea măsurilor de asigurare a dezvăluirii practicilor ilegale în cadrul entității.

II. CATEGORIILE DEZVĂLUIRILOR PRACTICILOR ILEGALE

31. Legea 122/2018 prevede 3 modalități de dezvăluire a practicilor ilegale:

- a) internă (comunicată angajatorului);
- b) externă (comunicată autorităților de examinare);
- c) publică.

32. Dezvăluirea practicii ilegale se face:

- a) în scris, pe suport de hârtie, fiind semnată de către angajat, sau
- b) prin sistemul electronic de dezvăluire on-line, sau
- c) este comunicată la liniile telefonice speciale ale angajatorilor, Linia națională anticorupție a CNA.

33. Toate canalele de comunicare a dezvăluirilor practicilor ilegale sunt concepute, instituite și exploatate astfel încât să garanteze confidențialitatea privind identitatea persoanei care efectuează raportarea și să împiedice accesul persoanelor neautorizate.

34. Dezvăluirea se întocmește prin completarea de către angajat sau, după caz, persoana responsabilă desemnată în cadrul angajatorului a formularelor dezvăluirii practicii ilegale (internă și, respectiv, externă) prevăzute în anexele nr. 1 și nr. 2 ale Legii 122/2018.

35. Nu este obligatorie respectarea unei succesiuni pentru efectuarea dezvăluirilor. Chiar dacă este recomandabil să fie utilizată prioritar modalitatea dezvăluirii interne (angajatorului), totuși, persoana care face dezvăluirea poate selecta alternativ sau cumulativ una din modalitățile oferite de lege pentru dezvăluirea practicilor ilegale.

36. Angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul influențelor necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și al altor încercări de implicare a lor în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr. 82/2017 și al Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sînt obligați să le denunțe. Dacă nu sînt atrași în calitate de martori și/sau părți vătămate în cadrul procesului penal, agenții publici care au denunțat influențe necorespunzătoare sau alte încercări de implicare a lor în manifestări de corupție pot fi recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și pot beneficia de protecție.

37. Clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvăluirea practicilor ilegale.

II.1. Dezvăluirea internă

38. **Dezvăluirea internă** este dezvăluirea practicilor ilegale **făcută de angajat angajatorului** și este cea mai promptă opțiune a angajatului ca informațiile relevante să parvină rapid persoanelor aflate cel mai aproape de sursa problemei, care sunt cele mai în măsură să examineze informațiile dezvăluite și dispun de competențe pentru a remedia situația.

39. Pentru a se asigura, în special, respectarea normelor în materie de achiziții publice în sectorul public, obligația de a institui canale interne de dezvăluire a practicilor ilegale trebuie să se aplice tuturor entităților publice la nivel local și național, în mod proporțional cu dimensiunea lor.

40. Procedura de raportare și examinare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale este stabilită de Guvern.

II.2. Dezvăluirea externă și dezvăluirea publică a practicilor ilegale

41. Angajatul poate face o **dezvăluire externă sau publică** atunci cînd:

- a) consideră că angajatorul ar putea fi implicat în practicile ilegale dezvăluite;
- b) consideră că există riscul nerespectării confidențialității datelor sale;
- c) consideră că există riscul pierderii, al dispariției sau al distrugerii probelor;
- d) angajatorul nu i-a asigurat înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale comunicată prin intermediul canalelor interne sau nu l-a informat cu privire la rezultatele examinării în termenul de 30 de zile (sau 60 de zile, dacă termenul de examinare a fost extins).

42. Autoritatea responsabilă de examinarea dezvăluirilor externe este CNA care înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale primite:

- a) în scris;
- b) prin sistemul electronic de dezvăluire on-line;
- c) la Linia națională anticorupție.

43. Dezvăluirea publică a practicilor ilegale poate fi făcută prin transmiterea informației către mass-media, organizații ale societății civile (indiferent de modalitate: în scris, electronic) sau prin plasarea acestei informații în spațiul public, inclusiv prin postările pe rețelele de socializare.

44. Înregistrarea **dezvăluirii publice** a practicilor ilegale și acordarea statutului de avertizor de integritate se asigură de către angajatori și de către CNA.

45. CNA se autosesează și înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale publice, dacă dezvăluirea:

- a) este făcută de un angajat al unei entități publice sau private;
- b) se referă la activitatea entității al cărei angajat este;
- c) conține informații/probe despre practicile ilegale și prejudicierea reală, iminentă sau potențială a interesului public și
- d) dacă persoana care face dezvăluirea s-a identificat: nume, prenume, loc de muncă, date de contact.

III. ATRIBUȚIILE CNA LA ÎNREGISTRAREA ȘI EXAMINAREA DEZVĂLUIRILOR EXTERNE A PRACTICILOR ILEGALE

46. Legea 122/2018 prevede că CNA:

- a) asigură promovarea și funcționarea liniei naționale anticorupție;
- b) înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale primite în scris, prin sistemul electronic de dezvăluire on-line, precum și pe cele primite la linia națională anticorupție, dacă acestea întrunesc cerințele de conținut;
- c) examinează dezvăluirile practicilor ilegale referitoare la manifestări de corupție și comunică în scris angajatului despre rezultatul examinării;
- d) transmite, în termen de 3 zile lucrătoare, altor entități publice, potrivit competențelor, dezvăluirile practicilor ilegale care au ca subiect alte practici ilegale decât cele prevăzute la lit. c) și constituie amenințări sau prejudicii aduse interesului public;
- e) se autosesează și înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale făcute publice dacă acestea întrunesc cerințele de conținut prevăzute la art. 11 al Legii 122/2018.

47. Procedura aplicabilă de CNA dezvăluirilor externe a practicilor ilegale include următoarele etape:

- 1)** informarea și recepționarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale;
- 2)** completarea formularului dezvăluirilor externe a practicilor ilegale și înregistrarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale în Registrul dezvăluirilor;
- 3)** verificarea statutului de angajat a persoanei, acordarea statutului de avertizor și informarea persoanei despre statutul acordat;
- 4)** examinarea dezvăluirii și informarea persoanei privind rezultatele examinării dezvăluirii.

48. Directorul CNA desemnează subdiviziunea responsabilă de recepționarea, înregistrarea și examinarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale.

III.1. Informarea și recepționarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale

49. Pentru a asigura **informarea** completă a angajaților care intenționează să facă o dezvăluire externă a practicilor ilegale, pe pagina web a CNA www.cna.md este inclus un compartiment separat dedicat avertizărilor de integritate care conține următoarele informații:

- a) canalele de comunicare a dezvăluirilor externe a practicilor ilegale;
- b) numerele de telefon, precizându-se dacă, atunci când se utilizează aceste linii telefonice, conversațiile sunt înregistrate sau nu;

- c) adresele poștale și electronice specifice, care sunt sigure și asigură confidențialitatea, pentru contactarea persoanelor din cadrul CNA responsabile de recepționarea, înregistrarea și examinarea dezvăluirilor externe;
- d) procedurile aplicabile dezvăluirii;
- e) regimul de confidențialitate aplicabil dezvăluirilor și, în special, informațiile legate de prelucrarea datelor cu caracter personal, după caz;
- f) natura acțiunilor subsecvente dezvăluirilor;
- g) condițiile în care persoanele care fac dezvăluirea pot beneficia de protecție în temeiul Legii 122/2018;
- h) măsurile reparatorii și procedurile disponibile împotriva răzbunării și posibilitatea de a primi consiliere confidențială pentru persoanele care intenționează să facă o dezvăluire a practicilor ilegale;
- i) declarație în care se explică în mod clar că persoanele care pun informații la dispoziția CNA nu sunt considerate vinovate de încălcarea niciunei restricții privind divulgarea de informații impusă prin contract sau prin acte cu putere de lege și acte administrative.

50. În compartimentul de pe pagina web a CNA consacrat avertizărilor de integritate se includ informații privind cadrul normativ aplicabil avertizărilor de integritate și versiunea online a formularului pentru dezvăluirea externă a practicilor ilegale.

51. Dezvăluirile externe a practicilor ilegale în adresa CNA sunt **recepționate** prin intermediul următoarelor **canale de comunicare**:

- a) la Linia națională anticorupție;
- b) prin poștă – în formă scrisă;
- c) prin e-mail – la o adresă e-mail protejată, special creată pentru recepționarea dezvăluirilor practicilor ilegale;
- d) prin utilizarea sistemului electronic de dezvăluire on-line;
- e) față în față – prin prezentarea la audiență.

52. Pentru a asigura un regim protejat și eficient de recepționare a **apelurilor la Linia națională anticorupție legate de dezvăluirea externă a practicilor ilegale**, CNA asigură un sistem separat de evidență dedicat dezvăluirilor practicilor ilegale (potențialelor avertizări de integritate). Pentru a marca distincția, la formarea numărului liniei naționale, apelanții vor fi informați despre faptul că pot să furnizeze:

- a) informații referitoare la comiterea actelor de corupție, a actelor conexe corupției, precum și a altor fapte de comportament corupțional în cazul în care nu au calitatea de angajat în cadrul autorității/organizației/instituției (entității publice sau private) cu referire la care oferă informațiile de rigoare, fie
- b) o dezvăluire a practicii ilegale din cadrul autorității/instituției/organizației (entității publice sau private), dacă au calitatea de angajat.

53. Toate apelurile legate de dezvăluirea practicilor ilegale recepționate prin Linia națională anticorupție se înregistrează în Registrul de evidență a apelurilor la Linia națională, fiind făcută mențiunea respectivă ("*potențială dezvăluire externă a practicii ilegale*") în secțiunea specială a Registrului apelurilor.

54. La recepționarea apelului, operatorul Liniei naționale îi solicită apelantului datele sale de identificare, în scopul conlucrării eficiente dintre acesta și autoritate, precum și în scopul informării lui cu privire la acțiunile întreprinse de CNA referitor la dezvăluirea făcută. Apelantul este informat în mod obligatoriu despre protejarea confidențialității identității sale și despre imposibilitatea examinării informației ca potențială avertizare de integritate, în cazul în care acesta refuză să divulge datele sale de identificare.

55. După înregistrarea apelului privind dezvăluirea unei practici ilegale, operatorul întocmește un raport către directorul CNA, care dispune examinarea informației de către subdiviziunea desemnată responsabilă în cadrul Centrului.

56. Dezvăluirile practicilor ilegale recepționate prin **alte canale de comunicare** prevăzute la p. 51 al prezentei Metodologii sunt repartizate spre examinare și înregistrare în Registrul dezvăluirilor externe a practicilor ilegale subdiviziunii responsabile de examinarea dezvăluirilor.

57. Pentru respectarea confidențialității informației privind persoana care face dezvăluirea practicilor ilegale se va organiza un sistem intern protejat de recepționare a dezvăluirilor. Fișele de post ale persoanelor implicate în procesul recepționării dezvăluirilor practicilor ilegale vor conține clauze privind obligativitatea păstrării confidențialității datelor și identității persoanelor care fac dezvăluiri a practicilor ilegale și privind survenirea răspunderii în cazul divulgării de către aceștia a datelor personale ale avertizorilor de integritate.

III.2 Completarea formularului și înregistrarea dezvăluirii

58. Dezvăluirea practicii ilegale se consideră făcută/depusă odată cu **completarea formularului dezvăluirii externe**, prevăzut la Anexa nr. 2 a Legii 122/2018.

59. Formularul dezvăluirii externe se completează:

a) de către angajat - dacă avertizarea este depusă în scris sau prin sistemul electronic de dezvăluire on-line;

b) de către angajatul subdiviziunii responsabile a CNA în cazul în care dezvăluirea:

- a fost comunicată la Linia națională anticorupție;
- dezvăluirea a fost recepționată la adresa electronică special dedicată pentru depunerea avertizărilor de integritate;

- dezvăluirea a fost comunicată personal de către angajat față în față, în cadrul audienței;

- este publică și CNA s-a autosesizat.

60. Formularul dezvăluirii externe trebuie să conțină următoarele informații cu privire la angajat și dezvăluirea practicii ilegale:

a) locul de muncă, subdiviziunea în care activează, funcția ocupată;

b) relația cu angajatorul (contract individual de muncă sau raporturi juridice contractuale, civile);

c) descrierea practicii ilegale dezvăluite;

d) amenințarea/prejudicierea interesului public prin practica ilegală (în ce constă aceasta);

e) prezentarea probelor/informațiilor care confirmă practica ilegală dezvăluită sau indicarea modalităților de verificare a informației dezvăluite;

f) dacă cu referire la practică ilegală dezvăluită, a făcut anterior o dezvăluire internă;

g) dacă o asemenea dezvăluire a fost făcută anterior se va indica data, luna, anul depunerii și care a fost rezultatul examinării:

- a fost recunoscut în calitate de avertizor de integritate (da sau nu);

- a fost supus răzbunării din partea angajatorului sau unei alte persoane (se indică măsurile de răzbunare și numele persoanelor care au întreprins măsurile de răzbunare)

- a fost înrăutățită situația la locul de muncă în legătură cu dezvăluirea făcută (dacă da, se va arăta în ce constă aceasta);

h) dacă cu referire practică ilegală dezvăluită, a făcut o dezvăluire publică sau o dezvăluire anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/sau juridice ori reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei). Dacă o asemenea dezvăluire a fost făcută anterior se va indica data, luna, anul și cui a fost transmisă această dezvăluire sau unde a fost publicată;

i) numele, prenumele și datele de contact. În cazul în care dezvăluirea este depusă în scris, persoana urmează să semneze.

61. Subdiviziunea responsabilă a CNA îi oferă angajatului care a făcut dezvăluirea posibilitatea de a verifica, de a rectifica și de a-și exprima acordul față de informațiile incluse în formularul dezvăluirii completat de persoana responsabilă din cadrul CNA în cazul în care dezvăluirea a fost făcută la linia națională anticorupție, prin poșta, prin poșta electronică sau în cadrul audienței.

62. Subdiviziunea CNA responsabilă de examinarea dezvăluirii externe a practicilor ilegale poate solicita clarificări sau informații suplimentare angajatului care a făcut dezvăluirea. Solicitarea va prevedea expres categoriile informațiilor solicitate, oportunitatea, pertinența și relevanța acestora pentru dezvăluirea aflată în examinare.

63. Regula generală stabilită de lege este că datele de identificare ale autorului dezvăluirii și semnătura acestuia (dacă dezvăluirea este făcută în scris) se indică pe versoul formularului, în scopul păstrării confidențialității identității și datelor personale ale angajatului.

64. Dezvăluirile practicilor ilegale făcute de către angajați se **înregistrează în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate** (în continuare - Registrul dezvăluirilor), inclus în Anexa nr. 3 a Legii 122/2018.

65. Registrul dezvăluirilor externe a practicilor ilegale este ținut de către subdiviziunea responsabilă a CNA.

66. Registrul include următoarele categorii de informații:

- a) numărul și data de înregistrare a dezvăluirii practicii ilegale;
- b) descrierea practicii ilegale și a prejudicierii interesului public;
- c) denumirea entității publice/private în privința căreia se face dezvăluirea;
- d) dacă angajatul a menționat că în privința sa se întreprind măsuri de răzbunare (prin acțiuni, omisiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care activează:
  - a. măsurile de răzbunare;
  - b. numele persoanelor care întreprind măsuri de răzbunare;
- e) este sau nu recunoscut angajatul care depune dezvăluirea practicilor ilegale în calitate de avertizor de integritate;
- f) a solicitat sau nu angajatul aplicarea măsurilor de protecție a avertizorilor de integritate;
- g) măsurile solicitate și data solicitării;
- h) măsurile de protecție aplicate avertizorului de integritate, data aplicării;
- i) dacă dezvăluirea practicii ilegale a fost transmisă pentru examinare altor autorități de examinare, potrivit competențelor, data transmiterii;
- j) dacă dezvăluirea practicii ilegale a fost transmisă pentru examinare organelor de urmărire penală și dacă angajatul are vreun statut procesual;
- k) numele persoanei care a înregistrat dezvăluirea practicii ilegale, subdiviziunea din care face parte.

67. Registrul dezvăluirilor externe a practicilor ilegale nu este public.

III.3. Verificarea statutului de angajat a persoanei și acordarea statutului de avertizor de integritate

68. Persoana care a făcut dezvăluirea externă a practicii ilegale va obține statutul de avertizor de integritate doar dacă corespunde condițiilor prevăzute de art. 11 al Legii 122/2018:

- a) este angajat al entității publice sau private (a se vedea detalii și criteriile de la p.11-13 ale prezentei Metodologii);
- b) dezvăluirea se referă la activitatea entității al cărei angajat este;
- c) dezvăluirea conține informații/probe despre practicile ilegale și prejudicierea reală, iminentă sau potențială a interesului public;
- d) s-a identificat (nume, prenume, locul de muncă, date de contact, iar în cazul adresării în scris a avertizării de integritate – și semnătura).

69. Subdiviziunea responsabilă a CNA va verifica ulterior completării formularului dezvoltării și înregistrării în Registrul dezvoltărilor externe corespunderea persoanei și dezvoltării făcute condițiilor menționate la p. 67 și va adopta decizia privind acordarea statutului de avertizor de integritate.

70. Statutul de avertizor de integritate va fi retras, iar dezvoltarea nu va fi examinată ca avertizare de integritate dacă, pe parcursul examinării, se va constata că:

- a) a fost făcută de o persoană care nu este angajat al entității publice sau private în privința căreia a fost făcută dezvoltarea;
- b) persoana nu s-a identificat sau a comunicat date false cu privire la identitatea sa.

71. În cazul în care dezvoltarea nu este examinată ca avertizare de integritate, informațiile transmise către CNA se vor examina în baza regulilor generale.

72. Angajatului care a făcut dezvoltarea externă a practicii ilegale i se comunică:

a) în cazul depunerii în scris a dezvoltării – confirmarea scrisă privind înregistrarea în Registrul dezvoltărilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise și termenul în care va fi informat despre rezultatele examinării;

b) în cazul comunicării dezvoltării prin telefon – numărul de înregistrare a apelului, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care poate reveni cu un apel sau, după caz, va fi contactat telefonic (conform preferințelor angajatului) pentru a-l informa despre rezultatele examinării;

c) indiferent de modalitatea de comunicare a dezvoltării – despre respectarea confidențialității identității sale la examinarea dezvoltării, cu excepția cazurilor de pornire a procedurilor penale sau contravenționale în care este atras în calitate de martor și solicită protecție;

d) în toate cazurile – faptul că statutul de avertizor de integritate îi va fi retras dacă, pe parcursul examinării, se constată că dezvoltarea nu întrunește vreuna dintre condițiile prevăzute de art. 11 al Legii 122/2018.

III.4. Examinarea dezvoltării externe și informarea persoanei privind rezultatele examinării

73. Subdiviziunea responsabilă a CNA asigură verificarea riguroasă a informațiilor prezentate în dezvoltare și de o manieră care să nu afecteze confidențialitatea identității persoanei care a făcut dezvoltarea.

74. Este interzisă categoric comunicarea identității autorului dezvoltării practicii ilegale persoanei/persoanelor bănuite de practicile ilegale, cu excepția cazului în care informațiile au servit temei pentru pornirea urmăririi penale. În acest caz, față de angajatul care a depus dezvoltarea externă a practicilor ilegale se vor aplica măsurile de protecție prevăzute de Legea privind protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, fapt despre care acesta va fi informat.

75. În cazul în care dezvoltarea practicilor ilegale conține elementele/semnele unei infracțiuni de corupție sau conexe infracțiunilor de corupție, informația respectivă va fi remisă

Direcției generale urmărirea penală a CNA în vederea examinării oportunității pornirii urmăririi penale.

76. În cazul în care informația cuprinsă în dezvoltare ține de competența altor autorități sau organe de urmărirea penală, subdiviziunea responsabilă a CNA va remite în termen de 3 zile lucrătoare informația cuprinsă în dezvoltare autorității de examinare competente cu solicitarea întreprinderii acțiunilor de examinare și informare a CNA despre rezultatele examinării în termen de până la 20 de zile lucrătoare.

77. În cazul transmiterii informației spre examinare altor autorități competente se va urmări respectarea confidențialității datelor de identificare ale avertizorului. Informația remisă spre examinare altor autorități competente nu va conține date sau elemente care să indice sau să permită identificarea avertizorului de integritate.

78. În cazul în care în procesul examinării se va stabili că nu sunt întrunite condițiile de formă și conținut stabilite de art. 11 al Legii 122/2018, iar persoana este lipsită de statutul de avertizor de integritate, examinarea dezvoltării se va efectua conform ordinii generale.

79. Rezultatele examinării dezvoltărilor practicilor ilegale, inclusiv, în cazul remiterii spre examinare către alte autorități, se comunică avertizorului de integritate de către subdiviziunea responsabilă a CNA în scris sau, după caz, telefonic, în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul dezvoltărilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate. În cazul în care termenul de 30 de zile este insuficient, acesta poate fi prelungit cu încă 30 de zile, cu informarea corespunzătoare a avertizorului de integritate.

80. Dacă, în baza avertizării de integritate, este pornit un proces contravențional sau penal, avertizorului de integritate i se aduce la cunoștință că avertizarea de integritate va fi examinată în condițiile și termenele Codului contravențional al Republicii Moldova sau ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

81. CNA va revizui periodic, cel puțin o dată la doi ani, procedurile de primire a dezvoltărilor și de adoptare a acțiunilor subsecvente acestora. La revizuirea acestor proceduri, CNA va ține cont de experiența inclusiv a angajatorilor și Avocatului Poporului și va asigura adaptarea de rigoare a procedurilor.

IV. PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE

IV.1. Solicitarea protecției: subiecți și condiții

82. Protecția împotriva răzbunării reprezintă un mijloc de protejare a libertății de exprimare și a libertății mass-mediei și este oferită atât persoanelor care fac dezvoltări despre acte sau omisiuni în cadrul unei entități (dezvoltare internă) sau către o autoritate externă (dezvoltare externă), cât și persoanelor care dezvoltă astfel de informații în spațiul public (de exemplu, direct către public, prin intermediul platformelor online sau al rețelelor de comunicare socială, sau către mass-media, persoane care dețin funcții electivă, organizații ale societății civile, sindicate sau organizații profesionale/patronale).

83. Angajatul care, în legătură cu avertizarea de integritate pe care a făcut-o, este supus răzbunării este în drept să solicite protecție.

84. Solicitarea de protecție se formulează în scris în adresa angajatorului, fie, după caz, în adresa Avocatului Poporului. Modelul solicitării de protecție este inclus în *Anexa nr. 1 a prezentei Metodologii*.

85. Pentru a beneficia de protecție, angajatul trebuie să întrunească următoarele condiții:
a) să fie recunoscut în calitate de avertizor de integritate sau să fi făcut o dezvăluire publică a practicilor ilegale;
b) să fie supus răzbunării;
c) să existe legătură de cauzalitate între dezvăluirea practicilor ilegale și pretinsa răzbunare.

86. Răzbunarea poate să fie din partea:
a) angajatorului;
b) altei persoane din cadrul entității în care activează avertizorul de integritate fie a altor persoane la instigarea angajatorului.

87. Răzbunarea se poate manifesta prin:

- a) acțiuni;
- b) inacțiuni;
- c) amenințări;

88. Exemple de forme a răzbunării ar fi următoarele:

- a) suspendare, șomaj tehnic, concediere sau măsuri echivalente;
- b) retrogradare sau blocare a promovării;
- c) transfer de atribuții, schimbări ale localizării locului de muncă, reducere a salariilor, schimbări ale programului de lucru;
- d) blocare a formării;
- e) evaluare negativă a performanței sau recomandare negativă pentru activitatea profesională desfășurată;
- f) aplicarea oricărei măsuri disciplinare, mustrări sau a vreunei alte sancțiuni, inclusiv a unei sancțiuni financiare;
- g) constrângere, intimidare, hărțuire sau ostracizare la locul de muncă;
- h) discriminare, dezavantaj sau tratament inechitabil;
- i) refuz de a transforma un contract de muncă pe o perioadă determinată într-un contract de muncă pe durată nedeterminată;
- j) refuz de a reînnoi un contract de muncă pe o perioadă determinată sau reziliere anticipată a unui astfel de contract;
- k) prejudicii, inclusiv la adresa reputației persoanei în cauză, sau pierderi financiare, inclusiv sub forma pierderii oportunităților de afaceri și a pierderii de venituri pentru angajații în baza unor raporturi contractuale, civile;
- l) reziliere anticipată sau anulare a unui contract pentru bunuri sau servicii, pentru angajații în baza unor raporturi contractuale, civile;
- m) anulare a unei licențe sau a unui permis pentru angajații în baza unor raporturi contractuale, civile.

89. Orice caz și formă de răzbunare împotriva angajaților se examinează riguros urmând a fi stabilită conexiunea strânsă (cauză-efect) care trebuie să existe între avertizarea făcută și tratamentul defavorabil suferit, în mod direct sau indirect, de către avertizorul de integritate.

IV.2. Garanțiile de protecție

90. Avertizorul de integritate beneficiază de următoarele garanții:

- a) transferul său ori al persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare, pe perioada examinării cererii de acordare a protecției, într-o altă subdiviziune a entității publice sau private în care activează, cu menținerea specificului de activitate, iar în lipsa acesteia – într-o subdiviziune care desfășoară o activitate conexă, pentru a exclude sau a limita influența persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvăluirea practicilor ilegale;

b) sancționarea persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvăluirea practicilor ilegale ori, după caz, a conducătorului entității publice sau private pentru neasigurarea măsurilor de protecție;

c) anularea sancțiunii disciplinare, constatată de către angajator sau, după caz, de către instanța de contencios administrativ, care i-a fost aplicată angajatului ca urmare a unei dezvăluiri în interes public făcute cu bună-credință;

d) despăgubirea prejudiciilor materiale și morale suportate în urma răzbunării.

91. Avertizorii de integritate beneficiază pe deplin de dreptul la o cale de atac eficace și la un proces echitabil, precum și de prezumția de nevinovăție și de dreptul la apărare.

92. În cazul în care identitatea avertizorilor de integritate nu este cunoscută publicului larg, autoritățile de examinare și autoritățile de protecție vor asigura că identitatea lor să fie protejată atât timp cât avertizarea de integritate este în proces de examinare.

IV.3. Autoritățile de protecție a avertizorilor

93. Articolul 16 din Legea 122/2018 prevede că autorități de protecție sunt:

a) angajatorii – în cazul dezvăluirii interne a practicilor ilegale;

b) Avocatul Poporului – în cazul **dezvăluirilor externe și publice** ale practicilor ilegale.

IV.3.1. Angajatorul

94. Pentru a asigura aplicarea măsurilor de protecție a avertizorilor, angajatorul:

a) întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și a asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate.

b) anulează actele administrative cu valoare de răzbunare în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale făcută de avertizorul de integritate.

IV.3.2. Avocatul Poporului

95. Avocatul Poporului examinează cererea de protecție a avertizorului de integritate și contribuie la apărarea acestuia în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul).

96. În cazul dezvăluirilor publice ale practicilor ilegale, Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu în conformitate cu art. 22 din Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului, în acest caz nefiind obligatorie confirmarea statutului de avertizor de integritate.

97. În realizarea atribuțiilor sale de protecție a avertizorilor de integritate, Avocatul Poporului:

a) recepționează și examinează solicitările de protecție a avertizorilor de integritate, precum și examinează sesizările din oficiu privind protecția avertizorilor care au făcut dezvăluiri publice, cu condiția exprimării consimțământului expres al acestora de a beneficia de protecția Avocatului Poporului;

b) contribuie la anularea măsurilor de răzbunare și la soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor dintre avertizorii de integritate și entitățile publice sau private;

c) elaborează recomandări privind măsurile ce urmează a fi întreprinse pentru repunerea imediată în drepturi a avertizorilor de integritate;

d) asigură înaintarea acțiunilor în instanțele judecătorești și intervenirea în procese pentru a depune concluzii în vederea apărării drepturilor și libertăților avertizorilor de integritate.

98. În procesul de examinare și soluționare cererilor de acordare a protecției avertizorilor de integritate, Avocatul Poporului aplică instrumentele și procedurile sale interne care, în caz de

necesitate, vor fi adaptate condițiilor și prevederilor Legii 122/2018 și prezentei Metodologii, fără a aduce atingere misiunii sale de bază.

IV.4. Procedura de soluționare a cererii de acordare a protecției de către Avocatul Poporului

99. În cadrul Oficiului Avocatului Poporului se desemnează o subdiviziune (persoană) responsabilă de:

- a) ținerea Registrului și înregistrarea solicitărilor de acordare a protecției avertizorilor de integritate;
- b) verificarea prealabilă a solicitărilor de acordare a protecției avertizorilor de integritate;
- c) soluționarea (coordonarea acțiunilor de soluționare a) solicitărilor de acordare a protecției avertizorilor de integritate.

100. Registrul solicitărilor de acordare a protecției avertizorilor de integritate va conține informații privind:

- a) numărul de înregistrare a solicitării de protecție;
- b) numele, prenumele avertizorului de integritate;
- c) denumirea entității (instituției/organizației) în privința căreia a fost făcută avertizarea de integritate;
- d) data confirmării statutului de avertizor de integritate;
- e) descrierea măsurilor de răzbunare întreprinse în legătură cu avertizarea de integritate (ca reper pot fi utilizate prevederile p.88 al prezentei Metodologii);
- f) categoria garanției/măsurii de protecție solicitate (conform p. 90 al prezentei Metodologii);
- g) data depunerii cererii de solicitare a protecției;
- h) rezultatele examinării solicitării de protecție;
- i) garanțiile/măsurile de protecție aplicate.

101. În procesul de recepționare și înregistrare a solicitărilor de protecție se va ține cont de faptul că Avocatul Poporului intervine doar pentru protecția avertizorilor de integritate care au făcut **dezvăluiri externe și publice** a practicilor ilegale.

102. Verificarea prealabilă a solicitării de protecție presupune verificarea datelor de identificare ale avertizorului de integritate și a statutului acestuia care se confirmă prin cotorul eliberat de CNA, ca rezultat al înregistrării dezvăluirii în Registrul dezvăluirilor și practicilor ilegale și avertizărilor de integritate, conform modelului prevăzut în Anexa nr. 2 a Legii 122/2018.

103. După înregistrarea solicitării de protecție în Registru și verificarea prealabilă a datelor incluse în solicitare, se va adopta una din următoarele decizii:

- a) declararea admisibilității, acceptarea pentru examinare a solicitării de protecție în baza Legii 122/2018 și întreprinderea acțiunilor pentru aplicarea măsurilor de protecție prevăzute de art. 14 al Legii 122/2018;
- b) declararea solicitării de protecție în baza Legii 122/2018 ca inadmisibilă și examinarea acesteia în baza regulilor generale de examinare a plângerilor/sesizărilor adresate Avocatului Poporului conform Legii 52/2014.

104. Declararea **inadmisibilității** solicitărilor de protecție este aplicată dacă:

- a) solicitarea este depusă de către un avertizor de integritate care a făcut o **dezvăluire internă a practicilor ilegale și**
- b) avertizorul a solicitat anterior aplicarea măsurilor de protecție de către angajator, iar angajatorul nu a asigurat **aplicarea măsurilor de protecție fie acestea nu au fost suficiente,**

105. În cazurile prevăzute la p. 104 al prezentei Metodologii, Avocatul Poporului poate să îi acorde solicitantului protecție și suport în baza regulilor generale de examinare a petițiilor/adresărilor, informând concomitent solicitantul despre dreptul acestuia de a contesta acțiunile și inacțiunile angajatorului în instanța de contencios administrativ (în cazul autorităților publice) fie în ordinea procedurii civile în instanța de judecată (în cazul entităților private).

106. Odată cu declararea **admisibilității solicitării** de protecție a avertizorului de integritate se inițiază verificarea pe fond a solicitării. În procesul de examinare pe fond, Avocatul Poporului asigură colectarea de probe, inclusiv poate cere:

a) solicitantului de protecție sau persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare informații suplimentare sau de precizare;

b) prezentarea unor probe documentare, inclusiv audierea altor persoane (martori) care să confirme acțiunile de răzbunare întreprinse în privința avertizorului de integritate;

c) colectarea și prezentarea altor informații relevante care să confirme faptele invocate în solicitarea de protecție.

107. În cadrul examinării pe fond a solicitării de protecție se va urmări în mod obligatoriu stabilirea legăturii de cauzalitate dintre avertizarea de integritate și măsurile de răzbunare aplicate avertizorului.

108. Solicitățile de protecție declarate admisibile se examinează în regim prioritar, în termen de cel mult 15 zile. Curgerea termenului începe în ziua intrării și înregistrării cererii.

109. În urma examinării pe fond a solicitării de protecție, avertizorul de integritate este informat cu privire la:

a) satisfacerea cererii sale și inițierea acțiunilor prevăzute la lit. b)-d) ale p.97 din prezenta Metodologie;

b) respingerea solicitării de protecție.

110. În procesul de **satisfacere a cererii de protecție** se va urmări în mod prioritar aplicarea măsurilor de stabilite la lit. b) și c) ale p. 97 din prezenta Metodologie: soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor dintre avertizorii de integritate și entitățile publice sau private și elaborarea de recomandări privind măsurile ce urmează a fi întreprinse pentru repunerea imediată în drepturi a avertizorilor de integritate.

111. Avocatul Poporului va monitoriza respectarea și aplicarea de către angajatori a măsurilor de protecție față de avertizorii de integritate.

112. În cazul nerespectării de către angajatori a acordurilor de conciliere cu avertizorii de integritate, fie ignorării recomandărilor Avocatului Poporului emise cu referire la garanțiile necesare pentru protecția avertizorilor de integritate, Avocatul Poporului va înainta acțiuni în instanțele judecătorești și va interveni în procese pentru a depune concluzii în vederea apărării drepturilor și libertăților avertizorilor de integritate.

113. Respingerea solicitării de protecție are loc în cazul constatării ulterioare a următoarelor situații:

a) informația comunicată nu este veridică, inclusiv se demonstrează că angajatul cunoștea sau trebuia să cunoască despre caracterul fals al conținutului dezvoltării sale (dezvăluirea nu este făcută cu bună-credință);

b) pretinsa răzbunare nu este reală;

c) între dezvoltarea de interes public și pretinsa răzbunare nu există legătură de cauzalitate.

114. Avocatul Poporului va revizui periodic, cel puțin o dată la trei ani, procedurile de acordare a protecției avertizorilor de integritate, ținând cont de experiența acumulată și va asigura adaptarea de rigoare a procedurilor.

V. CONTESTAREA PROCEDURILOR ȘI RĂSPUNDEREA

V.1. Contestarea: subiecți și condiții

115. Deciziile, acțiunile și inacțiunile autorităților de protecție a avertizorilor de integritate se contestă în contencios administrativ, după epuizarea procedurii prealabile.

116. Deciziile, acțiunile și inacțiunile angajatorului entitate privată în calitate de autoritate de protecție a avertizorilor de integritate, prevăzute de prezenta lege, se contestă în procedură civilă, în termen de 30 de zile.

117. Deciziile Avocatului Poporului cu referire la examinarea sau respingerea cererilor prin care se solicită protecția avertizorilor de integritate nu pot fi atacate.

V.2. Răspunderea

118. Neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvăluirii practicilor ilegale în cadrul entității, nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie practici ilegale și neasigurarea măsurilor de protecție a angajaților recunoscuți în calitate de avertizori de integritate atrag răspundere disciplinară și/sau contravențională.

119. Divulgarea de către reprezentantul angajatorului sau al altor autorități de examinare a identității avertizorului de integritate persoanelor pretins responsabile de practicile ilegale pe care acesta le invocă atrage răspundere disciplinară și/sau contravențională.

120. Neluarea măsurilor de încetare sau de suspendare a faptelor care prejudiciază interesul public și/sau de preîntâmpinare a faptelor care pot cauza prejudicii ulterioare interesului public atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

121. Răzbunarea împotriva avertizorului de integritate atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

122. Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu avertizarea de integritate sau implicarea acestuia în orice calitate în raport cu o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.

123. Repararea prejudiciilor materiale și morale cauzate avertizorului de integritate se suportă de către angajator.

**Cerere de solicitare a protecției
în temeiul Legii 122/2018 privind avertizorii de integritate**

Subsemnatul/subsemnata, _____,
(nume, prenume)

angajat (angajată) în cadrul _____,
(se va indica denumirea entității (organizației/instituției))

deținător/deținătoare al/a statutului de avertizor de integritate acordat de _____,
(se va indica denumirea autorității care a acordat statutul de avertizor de integritate)

din data de _____, solicit dispunerea acordării
garanțiilor (măsurilor) de protecție prevăzute de articolul 14 al Legii 122/2018

În privința mea au avut loc acțiuni de răzbunare, în legătură cu avertizarea de integritate depusă,
care s-au manifestat prin:

_____
_____
_____
_____

(se vor descrie expres măsurile de răzbunare: acțiunile/inacțiunile/amenințările și numele, prenumele,
precum și funcția persoanelor care au recurs la acțiuni de răzbunare)

În vederea respectării drepturilor mele și încetării acțiunilor de răzbunare, solicit asistența pentru
aplicarea uneia (sau cumulativ unora) din următoarele măsuri:

transferul cu menținerea specificului de activitate a subsemnatului/subsemnatei fie al
persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare _____
(se va indica numele, prenumele și funcția persoanei),
pe perioada examinării cererii de acordare a protecției, într-o altă subdiviziune
a _____;
(se va indica denumirea entității și subdiviziunii),

sancționarea persoanei care a întreprins acțiuni de răzbunare în legătură cu avertizarea
de integritate sau dezvăluirea practicilor ilegale _____;
(se va indica numele, prenumele și funcția persoanei),

sancționarea conducătorului entității (publice sau private) pentru neasigurarea măsurilor
de protecție _____;
(se va indica numele, prenumele și funcția persoanei),

anularea sancțiunii disciplinare, constatată de către angajator sau, după caz, de către
instanța de contencios administrativ, aplicată subsemnatului/subsemnatei ca urmare a unei
dezvăluiri publice făcute cu bună-credință

_____
_____
_____
(se va indica categoria sancțiunii aplicate, instituția care a decis aplicarea și data aplicării sancțiunii)

despăgubirea prejudiciilor materiale și morale suportate în urma răzbunării

_____
_____
_____
(se va menționa categoria prejudiciilor suportate și valoarea prezumtivă a acestora)

Am depus anterior cerere de solicitare a protecției angajatorului:

_____
_____
_____
(se va indica data solicitării, denumirea angajatorului, decizia adoptată și data adoptării deciziei)

Solicit să fiu informat(ă) privind decizia adoptată în privința prezentei cereri de protecție, în termen de 15 zile de la data înregistrării.

Anexez la prezenta cerere de protecție următoarele documente/probe care demonstrează acțiunile de răzbunare întreprinse în privința mea:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

_____
Data

_____
Semnătura

Datele de contact:

Localitate _____

Raion _____

Cod poștal _____

Tel.: _____

Fax: _____

E-mail: _____

Notă: În cazul sesizării din oficiu a Avocatului Poporului cu privire la dezvoltările publice a practicilor ilegale, cererea poate fi completată și de către angajatul responsabil din subdiviziunea Oficiului Avocatului Poporului, cu condiția solicitării și acceptării exprese a acestui fapt de către persoana care a făcut dezvoltarea publică.